

Національний університет цивільного захисту

Факультет оперативно-рятувальних сил

Кафедра спеціальної хімії та хімічної технології

Лекція

Тема 9. Організація оповіщення про хімічні надзвичайні ситуації. Тимчасова евакуація і укриття населення і сил цивільного захисту, обмеження доступу і переміщення людей в зонах зараження.

к.військ к.н. доцент Варакута В.П.

Навчальні питання

1. Організація оповіщення про НС на ХНО.
2. Організація евакуації та укриття населення при НС.

- Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій *полягає* у своєчасному доведенні такої інформації до:
 - органів управління цивільного захисту,
 - сил цивільного захисту,
 - суб'єктів господарювання
 - населення.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій забезпечується шляхом:

- 1) функціонування загальнодержавної, територіальних, місцевих **автоматизованих систем централізованого оповіщення** про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення;
- 2) **централізованого використання** телекомунікаційних мереж загального користування, у тому числі мобільного (рухомого) зв'язку, відомчих телекомунікаційних мереж і телекомунікаційних мереж суб'єктів господарювання, а також мереж загальнонаціонального, регіонального та місцевого радіомовлення і телебачення та інших технічних засобів передавання (відображення) інформації;
- 3) **автоматизації процесу передачі** сигналів і повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій;
- 4) функціонування на об'єктах підвищеної небезпеки автоматизованих **систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення**;
- 5) організаційно-технічної **інтеграції різних систем централізованого оповіщення** про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій та автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення;
- 6) функціонування в населених пунктах, а також місцях масового перебування людей **сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло** для передачі інформації з питань цивільного захисту.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій

- **Встановлення** сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло покладається на органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання.
- **Місця** встановлення сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло визначаються органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання.
- Оператори телекомунікації, телерадіоорганізації **зобов'язані** забезпечити підключення технічних засобів мовлення до автоматизованих систем централізованого оповіщення з установленням спеціального обладнання для автоматизованої передачі сигналів та повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій

ПОСТАНОВА

Кабінету Міністра України

-

від 15 лютого 1999 р.

№ 192 Київ

Про затвердження

**Положення про організацію
оповіщення і зв'язку у надзвичайних
ситуаціях**

- Оповіщення і зв'язок у надзвичайних ситуаціях забезпечується за допомогою *єдиної національної системи зв'язку* (ЄНСЗ).
- Сигнали оповіщення ЦЗ, повідомлення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, інформація про дії в умовах надзвичайної ситуації доводяться до працівників підприємств, установ, організацій, населення всіма наявними засобами зв'язку, мовлення, оповіщення.

Системи забезпечують оповіщення і подальше інформування:

чергових служб міністерств та інших центральних органів виконавчої влади по службових телефонах;

чергових служб місцевих органів виконавчої влади;

чергових аварійно-рятувальних служб;

сил цивільного захисту;

населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження.

- Терміновій інформації, що передається територіальними органами ЦЗ та НС, потенційно небезпечними підприємствами, повинно передувати уривчасте звучання електросирен, наявних на відповідній території, а також у запису мережею радіомовлення, яке означає "Увага всім!".
- Тексти звернення до населення повинні передаватися державною мовою і мовою, якою користується більшість населення в регіоні.

- Тексти звернень записуються на магнітних стрічках на весь обсяг касети з обох сторін. Фонограми і друковані тексти звернень зберігаються в запечатаних конвертах в оперативних чергових ЦЗ, які в необхідних випадках доводять їх до населення.
- Дублікати фонограм і друкованих текстів звернень зберігаються в запечатаних конвертах на радіотрансляційних вузлах, в апаратних радіомовлення, студіях телебачення і використовуються в разі виходу з ладу апаратури оповіщення або аварії на з'єднувальній лінії зв'язку.

- Уздовж аміакопроводів, магістральних і відвідних нафто- і газопроводів за рахунок їх власників створюються **спеціальні системи централізованого оповіщення** чергових служб територіальних органів ЦЗ та НС і органів внутрішніх справ, населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження.
- Ці системи мають бути сполученими з відповідними регіональними системами централізованого оповіщення.
- Запуск цих систем здійснює оперативний черговий відповідного територіального органу ЦЗ та НС.

- На випадок виникнення надзвичайної ситуації безпосередньо на ПНО за їх рахунок створюються **локальні** або **об'єктові системи оповіщення**, які мають бути сполученими з регіональними системами централізованого оповіщення.
- Локальні системи оповіщення створюються на ПНО, зона ураження від яких, у разі виникнення на них надзвичайної ситуації, досягає заселених територій або інших підприємств, установ, організацій.
- До їх складу входять абонентські радіоточки мережі радіомовлення та відомчих радіотрансляційних вузлів, вуличні гучномовці, пристрої запуску електросирен та самі електросирени, система централізованого виклику, магнітофони, магнітні стрічки із записаними текстами

Локальні системи оповіщення повинні забезпечувати оповіщення:

- керівників та інших працівників потенційно небезпечного об'єкта;
- оперативних чергових аварійних служб, відповідних територіальних органів ЦЗ та НС, територіальних органів внутрішніх справ по прямим телефонах;
- керівників та інших працівників підприємств, установ (насамперед дитячих, навчальних, медичних закладів, що знаходяться в межах зони можливого ураження), організацій;
- населення.

- На потенційно небезпечних підприємствах, на яких зона ураження не виходить за їх територію, створюються **об'єктові системи оповіщення**.
- До їх складу входять абонентські радіоточки і вуличні гучномовці державної мережі радіомовлення та відомчих радіовузлів, пристрої запуску електросирен та самі електросирени, телефони, включені до системи централізованого виклику, та інші технічні засоби (у разі необхідності).

Об'єктові системи оповіщення повинні забезпечувати оповіщення:

- керівників та інших працівників підприємства;
- оперативних чергових аварійних служб, відповідних територіальних органів ЦЗ та НС, територіальних органів МВС по прямих телефонах.

- Оповіщення керівників та інших працівників потенційно небезпечного підприємства, а також керівників та працівників підприємств, установ, організацій і населення, які знаходяться в зоні локальної системи оповіщення, здійснює черговий диспетчер або особа, яка виконує його обов'язки.

- Телефонні переговори з метою обміну оперативною інформацією забезпечуються за паролем "Лихо". В екстрених випадках, у разі виходу з ладу прямих (відомчих) каналів зв'язку, право користуватися паролем "Лихо" для передавання повідомлень про виникнення надзвичайної ситуації надається черговому персоналу потенційно небезпечних об'єктів. Список цих осіб визначається територіальними органами ЦЗ та НС.
- Для передавання документованих повідомлень надається право на телеграфний зв'язок за паролем "Шторм". При цьому оброблення і передавання телеграм здійснюються негайно.
- Для передавання розпорядження на оповіщення, забезпечення захисту населення, підприємств, установ, організацій, попередження надзвичайної ситуації відповідним посадовим особам ЦЗ надаються телефонні або телеграфні канали за паролем "Стріла". Цей пароль одночасно є категорією терміновості телеграми.

У разі загрози хімічного зараження:

- "Увага! Говорить Головне управління (управління, відділ) з питань НС облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації). Громадяни! Виникла безпосередня загроза хімічного зараження. Одягніть протигази, сховайте дітей у дитячих захисних камерах. Для захисту поверхні тіла використовуйте захисний одяг, комбінезони та чоботи. При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон та дверей. Загерметизуйте продукти харчування і запасіться водою. Укрийте сільськогосподарських тварин і корми. Допоможіть хворим та людям похилого віку. Сповістіть сусідів про одержану інформацію. Відключіть електронагрівальні прилади. Надалі дійте відповідно до вказівок Головного управління (управління, відділу) з питань НС облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації)".

У разі загрози радіоактивного зараження:

- "Увага! Говорить Головне управління (управління, відділ) з питань НС облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації). Громадяни! Виникла безпосередня загроза радіоактивного зараження. Приведіть у готовність засоби індивідуального захисту та постійно майте їх із собою. Після команди управління (відділу) з питань НС та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи надягніть їх. Для захисту поверхні тіла від забруднення радіоактивними речовинами використовуйте захисний одяг, комбінезони та чоботи. При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон та дверей. Загерметизуйте продукти харчування і запасіться водою. Укрийте сільськогосподарських тварин і корми. Сповістіть сусідів про одержану інформацію. Допоможіть хворим та людям похилого віку. Надалі дійте відповідно до вказівок Головного управління (управління, відділу) з питань НС облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації)".

Уразі загрози біологічного зараження:

- "Увага! Говорить Головне управління (управління, відділ) з питань НС облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації). Громадяни! Виникла безпосередня загроза біологічного зараження. Для захисту поверхні тіла використовуйте захисний одяг, комбінезони та чоботи. Із собою майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон та дверей. Загерметизуйте продукти харчування і запасіться водою. Укрийте сільськогосподарських тварин і корми. Допоможіть хворим та людям похилого віку. Сповістіть сусідів про одержану інформацію. Відключіть електронагрівальні прилади. Надалі дійте відповідно до вказівок Головного управління (управління, відділу) з питань НС облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації)".

ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ЕВАКУАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

- Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841 "Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру"
- Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 року № 581 "Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України"
- Наказ МНС України № 809 від 08.08.2011 "Про внесення змін до наказу МНС України від 07.09.2009 № 44"
- Методичні рекомендації щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру з Додатками (Затверджено наказом МНС від 06.09.2004 № 44)
- Методичні рекомендації з питань планування і організації транспортного забезпечення евакуаційних заходів у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного характеру та в особливий період (Затверджено наказом МНС України від 27.07.05 № 102)
- Методичні рекомендації з питань організації планування та проведення евакуаційних заходів на об'єктах господарської діяльності у разі виникнення надзвичайних ситуацій (Затверджено наказом МНС від 07.09.2010 № 761)

- **КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ**
ПОСТАНОВА

- **від 30 жовтня 2013 р. № 841 Київ**

Про затвердження

**Порядку проведення евакуації у разі
загрози виникнення або виникнення
надзвичайних ситуацій техногенного
та природного характеру**

- Залежно від обстановки, що склалася під час надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, проводиться **загальна** або **часткова** евакуація населення тимчасового або безповоротного характеру.
- Обов'язковій евакуації підлягає населення у разі виникнення загрози аварії з викидом радіоактивних і небезпечних хімічних речовин, катастрофічного затоплення місцевості та землетрусів, масових лісових і торф'яних пожеж, зсувів, інших геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів, збройних конфліктів.
- **Загальна евакуація** населення проводиться із зон радіоактивного та хімічного забруднення, катастрофічного затоплення населених пунктів у разі руйнування гідротехнічних (гідрозахисних) споруд, хвиля прориву яких може досягнути зазначених населених пунктів менше ніж за чотири години.
- **Часткова евакуація** населення проводиться на підставі рішення місцевої держадміністрації або посадової особи, яка має повноваження щодо прийняття такого рішення.

Рішення про проведення евакуації приймають на:

- державному рівні - Кабінет Міністрів України;
- регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації;
- місцевому рівні - районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування;
- рівні конкретного суб'єкта господарювання - його керівник.

- У невідкладних випадках, зокрема у разі безпосередньої загрози життю та здоров'ю населення, рішення про проведення екстреної евакуації населення приймає **керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації**, а за його відсутності - керівник аварійно-рятувальної служби, який першим прибув у зону надзвичайної ситуації та має повноваження для прийняття таких рішень.

Проведення евакуації забезпечується шляхом:

- створення на регіональному та місцевому рівні органів з евакуації, а також органів з евакуації на об'єктах господарювання;
- розроблення плану евакуації населення;
- визначення безпечних районів, придатних для розміщення евакуйованого населення та матеріальних і культурних цінностей;
- організації оповіщення керівників суб'єктів господарювання і населення про початок евакуації;
- організації управління евакуацією;
- життєзабезпечення евакуйованого населення в місцях його безпечного розміщення;
- участі у командно-штабних навчаннях та об'єктових тренуваннях;
- навчання населення діям під час проведення евакуації.

Тимчасові органи з евакуації:

- комісії з питань евакуації,
- збірні пункти евакуації,
- проміжні пункти евакуації,
- приймальні пункти евакуації.

Комісії з питань евакуації відповідають за:

- планування евакуації на відповідному рівні,
 - підготовку населення до здійснення заходів з евакуації,
 - підготовку органів з евакуації до виконання завдань,
 - здійснення контролю за підготовкою проведення евакуації,
 - приймання і розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей.
-
- На об'єктах господарювання, що потрапляють у зони можливих надзвичайних ситуацій, з чисельністю працюючого персоналу менш як **50** осіб комісії з питань евакуації не утворюються, а призначається **особа**, що виконує функції зазначеної комісії.

Збірні пункти евакуації призначені:

- для збору і реєстрації евакуйованого населення та організації його вивезення (виведення) у безпечні райони і розміщуються поблизу залізничних станцій, морських і річкових портів, пристаней, маршрутів евакуації, а також на наявних міських площах, у відкритих безпечних місцях або безпечних приміщеннях.

Проміжні пункти евакуації

- розміщуються на зовнішньому кордоні зони надзвичайної ситуації, пов'язаної з радіоактивним забрудненням (хімічним зараженням), для пересадки населення з транспорту, що працював у зоні надзвичайної ситуації, на дезактивовані транспортні засоби, які здійснюють перевезення на незабруднені (незаражені) території.

Приймальні пункти евакуації

- розгортаються для приймання, ведення обліку евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей та відправлення їх до місць постійного (тимчасового) розміщення (збереження) у безпечних районах.

- Евакуація населення із зон радіоактивного забруднення навколо атомних електростанцій проводиться для АЕС потужністю:
 - що не перевищує 4 ГВт, - у радіусі 30 кілометрів;
 - більш як 4 ГВт - у радіусі 50 кілометрів.

- План евакуації населення розробляється комісією з питань евакуації, підписується її головою, затверджується керівником органу, який утворив таку комісію, та погоджується органом, на території якого планується розміщення евакуйованого населення.
- Комісія з питань евакуації, утворена Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою держадміністрацією, органом місцевого самоврядування, на території якого планується розміщення евакуйованого населення, розробляє план його приймання і розміщення у безпечному районі, який затверджується керівником органу, що утворив відповідну комісію.

- Списки громадян, які підлягають евакуації, складаються у трьох примірниках,
 - перший - залишається в особи, яка здійснює управління об'єктом господарювання, будинком,
 - другий - після уточнення списків надсилається на збірний пункт евакуації (у разі одержання рішення про проведення евакуації),
 - третій - на приймальний пункт евакуації.
-
- Такі списки коригуються щороку особами, які здійснюють управління об'єктами господарювання та будинками.

- У разі виникнення аварії на хімічно або радіаційно небезпечному об'єкті евакуація населення проводиться у два етапи:
- перший - від місця знаходження населення до межі зони забруднення;
- другий - від межі зони забруднення до пункту розміщення евакуйованого населення в безпечних районах.
- На межі зони забруднення у проміжному пункті евакуації здійснюється пересадка евакуйованого населення з транспортного засобу, що рухався забрудненою місцевістю, на незабруднений транспортний засіб.
- Під час пересадки населення за необхідності здійснюється його санітарна обробка та спеціальна обробка одягу, майна і транспорту.

- Евакуйоване населення розміщується у готелях, санаторіях, пансіонатах, будинках відпочинку, дитячих оздоровчих таборах та у придатних для проживання будівлях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.
- Фінансування заходів з евакуації здійснюється за рахунок коштів, передбачених відповідно до вимог законодавства для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.